

กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13
The Strategies for Leadership Development in Innovation for the Primary
School Administrators under the Office of the Basic Education
Commission, Office of Education Region 13

(Received: November 18, 2019; Revised: January 15, 2020; Accepted: February 11, 2020)

อดิศักดิ์ ธรรมพร^{1*}

Adisak Thammaporn

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการการพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 2) สร้างและพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 3) ประเมินกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้จำนวน 346 คน แล้วใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันการพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการการพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านแรงจูงใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการเรียนรู้ และด้านบทบาทหน้าที่

2. กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 มีองค์ประกอบ 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจในการใช้นวัตกรรมสู่การจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ โดยเน้นให้ผู้บริหารชื่นชม

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

* email: adisakthammaporn@gmail.com

ยินดี ยกย่อง เชิดชูเกียรติแก่บุคลากรที่ประสบความสำเร็จด้านนวัตกรรม 2) ส่งเสริมการสร้าง มนุษย์สัมพันธ์ ในการสร้างความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์โดยเน้นให้ผู้บริหารมีการสื่อสารที่ดีทั้งในและนอกโรงเรียน 3) ส่งเสริม สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ นำไปสู่การพัฒนางานให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยเน้นให้ผู้บริหาร คิดค้นริเริ่มทำสิ่งใหม่อย่างสม่ำเสมอ ไม่ยึดติดกับกรอบงานหรือวิธีการทำงานรูปแบบเดิม 4) เพิ่มศักยภาพ การเรียนรู้นวัตกรรมในการบริหารจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ โดยเน้นให้ผู้บริหารพัฒนาทักษะ การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 5) ปรับปรุงและพัฒนาบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการ การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้ผู้บริหารนำนวัตกรรมมาใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการ ได้อย่างเป็นระบบ

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 พบว่า มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมส่วนประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นกลยุทธ์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ความสำเร็จ และมาตรการสู่ความสำเร็จ มีลักษณะเป็นกลยุทธ์ที่ดี โดยมีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำด้านนวัตกรรม กลยุทธ์

Abstract

The purposes of this study were: 1) to study the current conditions and needs for innovation leadership development of primary school administrators, 2) to create and develop leadership development strategies for the primary school administrators, and 3) to evaluate the leadership development strategies of the primary school administrators. The samples used in this study were the 346 primary schools under the Administrators Office of Education Region 13. The instruments used in this research were a questionnaire, an interview form, group discussion, and strategic evaluation forms. They were statistically analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The findings of this research were as follows:

1. The current level of leadership development in innovation for primary school administrators under the Office of the Basic Education Commission, Office of Education Region 13 is overall high. The need for leadership development in innovation is also high. It should be promoted supported and developed for the primary school administrators through motivation, human relations, creativity, learning, and roles in order.

2. The strategies for leadership development in innovation for primary school administrators under the Office of the Basic Education Commission of Education for Region

13 consist of 5 strategies : 1) promoting motivation in using innovation to manage modern learning emphasizing an appreciation of the personnel who have been successful with innovation, 2) promoting human relations in creating creative cooperation emphasizing the administrators having good communication skills both inside and outside school, 3) promoting and supporting creativity leading to up-to-date work development focuses on the initiative to do new things regularly, not to the framework how to work the original style, 4) increasing the potential of learning innovation in successful management of education by emphasizing that the administrators continuously acquire more skills to develop their work, and 5) improving and developing the roles in educational management efficiency emphasizing the administrators' systematic planning management.

3. Evaluation of the results of the strategies for the leadership development in innovation for primary school administrators under the Office of the Basic Education Commission, Office of Education Region 13. The vision, mission, goals, strategies, indicators of success and measurements for success were consistency, feasibility and utilization. Overall conclusions were at the highest level.

Keywords: Innovation leadership, Strategies

บทนำ

กระแสความเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกปัจจุบันทำให้เกิดผลกระทบต่อปัจจัยในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม การพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพื่อเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและสร้างสังคมที่มีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาเป็นรากฐานในการพัฒนาคนทุกช่วงชีวิตให้มีความเจริญงอกงามเชื่อมโยงไปกับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตรวมทั้งพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน มีความสามารถในการแข่งขันในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) และยุคเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้ (Knowledge Based Economy) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : 1)

ผู้บริหารในฐานะผู้นำ (Leader) และผู้ตัดสินใจ (Decision Marker) ที่ต้องเผชิญกับความท้าทายในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีข้อมูลข่าวสารที่มีความหลากหลาย มีความซับซ้อนเป็นจำนวนมาก ผลแห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การจึงสะท้อนมาจากความสามารถของผู้นำหรือผู้บริหารในการขับเคลื่อนองค์การเพื่อรับมือกับการแข่งขันที่รุนแรงในยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมจึงเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กร ผู้นำนวัตกรรมสามารถสนับสนุนความสำเร็จของพันธกิจหรือวิสัยทัศน์ขององค์กรด้วยเทคโนโลยี และกระบวนการใหม่ ๆ ซึ่งเป็น

สิ่งจำเป็นสำหรับองค์กรเพื่อปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ผู้นำที่มีความสามารถในการเข้าถึงปัญหาหรือโอกาสที่สลับซับซ้อนและค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ หรือไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนโดยผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีความฉลาดทางนวัตกรรม (Innovative Intelligence) เพื่อช่วยให้เกิดนวัตกรรมในองค์กร (Weiss and Legrand, 2011 : 36-37)

ดังนั้น การขับเคลื่อนการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อสร้างคนในชาติให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สามารถผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ รองรับการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาระบบผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน เพื่อให้สามารถนำพาสถานศึกษาก้าวไปสู่เป้าหมายและประสบความสำเร็จของการจัดการศึกษา สำหรับการกำหนดกลยุทธ์ การพัฒนาระบบผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ที่ผ่านมายังไม่มีการนำเสนอกลยุทธ์ในการพัฒนาผู้นำที่ชัดเจน และยังไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาระบบผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุม 4 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและประโยชน์เชิงการประยุกต์ใช้ด้านการบริหารจัดการและเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการการพัฒนาระบบผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อสร้างและพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาระบบผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การพัฒนาระบบผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำข้อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาระบบผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาไปประยุกต์สู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับการทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือ และบูรณาการกับหน่วยงานในสังกัดและหน่วยงานอื่นหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น ๆ ในการขับเคลื่อนการศึกษาในระดับจังหวัดและเขตตรวจราชการ เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปการศึกษา

อันจะส่งผลในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

2. จากผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา รวมทั้งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาได้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุม 4 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 2,581 คน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านการเรียนรู้ 2) ด้านบทบาทหน้าที่ 3) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 4) ด้านแรงจูงใจ และ 5) ด้านมนุษยสัมพันธ์

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกลยุทธ์ภาวะผู้นำด้านนวัตกรรม แนวนโยบายทางการศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนาผู้บริหาร และบริบทการจัดการศึกษาสำนักงานศึกษาธิการภาค 13

ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการการพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา (กรกฎาคม 2560 - ตุลาคม 2560) ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา (พฤศจิกายน 2560 - พฤศจิกายน 2561) และระยะที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา (ธันวาคม 2561 - มีนาคม 2562)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ การสร้างและพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และการประเมินกลยุทธ์

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ

1.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

1.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 จำนวน 2,581 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนของประชากร ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane 1973 (จำเริญ อุ่นแก้ว, 2556 : 1) ระดับความเชื่อมั่น (Confidence Interval) 95% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

1.1.2 กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่ นักวิชาการ จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 4 คน ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษา ประจำปี 2559 จำนวน 3 คน

1.2 เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ลักษณะ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

1.2.1 แบบสอบถาม

แบบสอบถามหาประสิทธิภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 50 คน โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 65) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.989

1.2.2 แบบสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert In-depth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.1 การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยใช้แบบสอบถาม ส่งและรับทางไปรษณีย์ รวมทั้งไปส่งและไปรับด้วยตนเองส่วนหนึ่งหากมีกรณีที่ยังไม่ตอบกลับ

1.3.2 การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction Interview) และดำเนินการสัมภาษณ์จนครบทุกคน

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิดโดยใช้วิธีสังเคราะห์เนื้อหา (Content Synthesis)

1.4.2 นำข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ มาสังเคราะห์อุปมาเนื้อหา (Inductive Approach) แล้วสรุปนำเสนอเป็นความเรียงตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้

2. การสร้างและพัฒนากลยุทธ์

2.1 การสร้าง

การสร้างกลยุทธ์ โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อกำหนดสถานการณ์หรือตำแหน่งกลยุทธ์ นำผลจากการศึกษามานำมาบูรณาการกับผลการศึกษาเชิงสำรวจ และผลการสัมภาษณ์ มากำหนดเป็น (ร่าง) กลยุทธ์

2.2 การพัฒนากลยุทธ์

การพัฒนากลยุทธ์ ใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงพัฒนาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การประเมินกลยุทธ์

การประเมินกลยุทธ์ใช้วิธีการประเมินโดยผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder-based Approach) จำนวน 18 คน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการการพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านแรงจูงใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการเรียนรู้ และด้านบทบาทหน้าที่

2. กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 มี 5 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจในการใช้นวัตกรรมสู่การจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ โดยเน้นให้ผู้บริหารชื่นชมยินดี ยกย่อง เชิดชูเกียรติ แก่บุคลากรที่ประสบความสำเร็จด้านนวัตกรรม และให้การสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม หลากหลายรูปแบบ 2) ส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการสร้างความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นให้ผู้บริหารมีการสื่อสารที่ดีทั้งในและนอกโรงเรียน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 3) ส่งเสริม สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ นำไปสู่การพัฒนางานให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยเน้นให้ผู้บริหารคิดค้นริเริ่มทำสิ่งใหม่อย่างสม่ำเสมอ ไม่ยึดติดกับกรอบงานหรือวิธีการทำงานรูปแบบเดิม และมีผลงานด้านนวัตกรรมที่โดดเด่น เป็นแบบอย่างที่ดี 4) เพิ่มศักยภาพการเรียนรู้นวัตกรรมในการบริหารจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ โดยเน้นให้ผู้บริหารพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และบูรณาการองค์ความรู้สู่การสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) ปรับปรุงและพัฒนาบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้ผู้บริหารนำนวัตกรรมมาใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ และใช้นวัตกรรมในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 พบว่า มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมส่วนประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นกลยุทธ์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ความสำเร็จ และมาตรการสู่ความสำเร็จ มีลักษณะเป็นกลยุทธ์ที่ดี โดยมีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการการพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านแรงจูงใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการเรียนรู้ และด้านบทบาทหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนงค์ โรจนวิฒนบุลย์ (2553 : 179) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาผู้นำเชิงนวัตกรรมประกอบด้วยบริบทภายนอกและปัจจัยภายในองค์กรมีผลต่อผู้นำเชิงนวัตกรรม มีลักษณะที่สำคัญ คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านลักษณะทางสังคม รวมทั้งสอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่ม้อย (2553 : 128) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำขององค์กรจะต้องพัฒนานวัตกรรมหรือนำ นวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการนำองค์การโดยใช้ นวัตกรรมเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนผลลัพธ์ขององค์กร ซึ่งก็คือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ ด้านบุคลิกภาพ (Personality) ด้านทักษะ (Skills) ด้านบทบาท หน้าที่ (Roles) ด้านลักษณะทางสังคม (Social Characteristics) และความฉลาดทางนวัตกรรม (Innovative Intelligence)

2. การสร้างและพัฒนากลยุทธ์

กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 มีองค์ประกอบ 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจในการใช้นวัตกรรมสู่การจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ 2) ส่งเสริมการสร้าง มนุษยสัมพันธ์ในการสร้างความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ 3) ส่งเสริม สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ นำไปสู่ การพัฒนางานให้ทันสมัยอยู่เสมอ 4) เพิ่มศักยภาพการเรียนรู้นวัตกรรมในการบริหารจัดการศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จ และ 5) ปรับปรุงและพัฒนาบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนงค์ โรจนวิฒนบุลย์ (2553 : 179) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดี (Positive Role Model) มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้ (Creating Learning Organization) โดย เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และการให้รางวัลแก่ความสำเร็จ (Reward Success) ผู้บริหาร

ต้องสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Communication) มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) รับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) สร้างเครือข่ายและสายสัมพันธ์ (Network and Connection) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ในการเปลี่ยนแปลง (Visionary and Leading Change) สามารถถ่ายทอดความคิดสู่การปฏิบัติ (Alignment and Execution) มีสามารถในการเรียนรู้ (Capability to Learn) มีสมรรถนะในการกระตุ้น การสร้างนวัตกรรม (Encourage Innovation) มีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) รวมทั้งสอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2553 : 128) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องอาศัยทักษะการคิดที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนผลลัพธ์ คือ คุณภาพผู้เรียน โดยใช้แนวคิด วิธีการ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ใหม่ ๆ (Innovative Product) อย่างต่อเนื่องก็จะทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative Organization) และสรุปไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำขององค์กรต้องมีความสามารถในการนำองค์กรโดยใช้นวัตกรรมเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนผลลัพธ์ขององค์กร

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจในการใช้นวัตกรรมสู่การจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ โดยเน้นให้ผู้บริหารชื่นชมยินดี ยกย่อง เชิดชูเกียรติ แก่บุคลากรที่ประสบความสำเร็จด้านนวัตกรรม และให้การสนับสนุน การพัฒนานวัตกรรมหลากหลายรูปแบบ สอดคล้องกับ อรอนงค์ โรจน์วิวัฒน์บุลย์ (2553 : 179) ได้ศึกษา เกี่ยวกับการพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้โดยเป็นผู้อำนวยความสะดวก และการให้รางวัลแก่ ความสำเร็จและสอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2553 : 128) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเชิงนวัตกรรม สำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำขององค์กร ต้องมีความสามารถในการนำองค์กรโดยใช้นวัตกรรมเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนผลลัพธ์ขององค์กร

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการสร้างความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นให้ ผู้บริหารมีการสื่อสารที่ดีทั้งในและนอกโรงเรียน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ อรอนงค์ โรจน์วิวัฒน์บุลย์ (2553 : 179) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างเครือข่ายและสายสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์นำไปสู่การพัฒนางานให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยเน้นให้ผู้บริหารคิดค้นริเริ่มทำสิ่งใหม่อย่างสม่ำเสมอ ไม่ยึดติดกับกรอบงานหรือวิธีการทำงานรูปแบบ เดิม และมีผลงานด้านนวัตกรรมที่โดดเด่น เป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับ อรอนงค์ โรจน์วิวัฒน์บุลย์ (2553 : 179) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม ได้กล่าวว่า ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง สามารถถ่ายทอดความคิดสู่การปฏิบัติ มีความสามารถในการเรียนรู้ มีสมรรถนะ ใน การกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม และมีความคิดสร้างสรรค์

กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มศักยภาพการเรียนรู้นวัตกรรมในการบริหารจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ โดย เน้นให้ผู้บริหารพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และบูรณาการองค์ความรู้

สู่การสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2553 : 128) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องอาศัยทักษะการคิดที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนผลลัพธ์ คือ คุณภาพผู้เรียน โดยใช้แนวคิดวิธีการ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม และสรุปไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำขององค์กรต้องมีความสามารถในการนำองค์กรโดยใช้ นวัตกรรมเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนผลลัพธ์ขององค์กร

กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงและพัฒนาบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้ผู้บริหารนำนวัตกรรมมาใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ และใช้นวัตกรรม ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2553 : 128) ได้ศึกษา เกี่ยวกับแนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนา นวัตกรรมเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ทุกองค์การสร้างจุดยืนที่เข้มแข็ง เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมโดยมี เป้าหมายเพื่อความอยู่รอด การเจริญเติบโต และการสร้างสมรรถนะในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ฉะนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างไรที่สถานศึกษาต่าง ๆ จะต้องพัฒนานวัตกรรม หรือนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมุ่งเน้นการจัดการให้เกิดนวัตกรรมขององค์การหรือสถานศึกษา

3. การประเมินกลยุทธ์

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนตามระเบียบวิธีวิจัยทาง การศึกษา เริ่มตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำโดยกำหนดประชากรและ กลุ่มตัวอย่างได้ครอบคลุม และนำผลมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการ สร้างและพัฒนากลยุทธ์ จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จึงทำให้กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรม ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีความโดดเด่น มีความเชื่อมโยงกันในแต่ละกลยุทธ์ มีความสอดคล้อง กัน แสดงให้เห็นว่า กลยุทธ์สามารถนำไปสู่กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอย่างยั่งยืนได้ และยังสามารถปรับใช้กับบริบทที่ใกล้เคียงกันได้ อันจะเป็น ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศต่อไป จึงส่งผลให้การวิเคราะห์ความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจ สร้างความรัก ความศรัทธาในการใช้นวัตกรรมสู่การจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ ให้ผู้บริหารชื่นชมยินดี ยกย่อง เชิดชูเกียรติ และเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้เรียนรู้ในการพัฒนางานหลากหลายรูปแบบ เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ

บุคลากรในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

2. ผู้บริหารการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการสร้างความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
3. ผู้บริหารการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ให้ผู้บริหารคิดค้น ริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ นำไปสู่การพัฒนางานให้ทันสมัยอยู่เสมอ
4. ผู้บริหารการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้นวัตกรรมให้ผู้บริหารมีความกระตือรือร้น คิดค้นวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ
5. ผู้บริหารการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงและพัฒนาบทบาทหน้าที่ผู้บริหารในการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ กำกับติดตามการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยโครงการนำร่องการนำกลยุทธ์การพัฒนากภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาไปใช้ในการเพิ่มศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการนำกลยุทธ์การพัฒนากภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมหรือในโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ

รายการอ้างอิง

- จำเริญ อุ่นแก้ว. (2556). *สถิติขั้นสูงเพื่อการวิจัย*. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *ปฏิรูปการศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เสริมสร้างศักยภาพครูสู่คุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2553). แนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 14(2), 128.
- อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์. (2553). *การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- Weiss, S. Davic and Legand, P. Claude. (2011). *Innovative intelligence*. Ontario: John Wiley & Sons.

